

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

DRAMA ÇALIŞMALARI

Ankara, 2013

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. DRAMA	3
1.1. Tanımı ve Önemi	3
1.2. Dramanın Önemi	4
1.3. Dramanın Özellikleri	5
1.4. Dramanın Yararları	6
1.5. Drama ile İlgili Temel Kavramlar	7
1.5.1. Drama Lideri	7
1.5.2. Drama Katılımcısı	8
1.5.3. Oyun	9
1.5.4. Rol Oynama	9
1.5.5. Doğaçlama	11
1.5.6. Pantomim	13
1.5.7. Dramatizasyon	14
UYGULAMA FAALİYETİ	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	17
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	19
2. DRAMADA EĞİTİM ORTAMI	19
2.1. Fiziki Ortamın Tespiti	19
2.2. Fiziki Ortamın Donanımı	19
2.2.1. Erken Çocukluk Eğitim Kurumlarında Donanım	19
2.2.2. Drama Salonlarında Donanım	20
2.2.3. Drama Çalışmalarında Kullanılan Araç Gereçler	20
UYGULAMA FAALİYETİ	25
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	26
MODÜL DEĞERLENDİRME	27
CEVAP ANAHTARLARI	29
KAYNAKÇA	31

AÇIKLAMALAR

ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocukluk
MODÜLÜN ADI	Drama Çalışmaları
MODÜLÜN TANIMI	Drama ile ilgili kavramların, eğitimde dramanın öneminin, özelliklerinin, yaratıcı dramanın yararlarının, yaratıcı drama lideri ve rolünün, dramada eğitim ortamı hazırlamanın tanıtıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Bu modülde ön koşul yoktur
YETERLİK	Drama çalışmalarını kavramak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Öğrenci bu modül ile uygun ortam sağlandığında drama çalışmalarını kavrayabilecektir. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Drama ile ilgili temel kavramları öğrenmeye ilişkin etkinlik hazırlayabileceksiniz.2. Drama uygulamaları için uygun eğitim ortamları hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf drama odası, atölye ortamı, erken çocukluk eğitim kurumları Donanım: Tepegöz, kamera, TV, müzik CD'leri, CD çalar, VCD
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra verilen ölçme araçlarıyla kazandığımız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendirebileceksiniz. Öğretmen modül sonunda size ölçme aracı (çoktan seçmeli, doğru yanlış, uygulama, değerlendirme vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığımız bilgileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Çağdaş eğitimin temelinde yaparak yaşayarak öğrenme vardır. Hızla gelişen teknolojiye paralel olarak insanların da aktif, ileriye görebilen, kendini tanıyan, kendini doğru ifade edebilen, üretken, yaratıcı bir yapıya sahip özellikte yetiştirilmesi gerekir. Toplumların en önemli güç kaynağı bilgidir. Aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılması bilginin kalıcı olmasını sağlar. “Görürüm, unuturum; İşitirim, hatırlarım; yaparım, öğrenirim.” Çin atasözü yaparak yaşayarak öğrenmenin önemini vurgulamaktadır. Drama; çocukların bedensel, bilişsel, duygusal ve sosyal yeteneklerinin geliştirilmesinde, aktif ve yaratıcı olmalarında önemlidir.

Bu modülle yaratıcılık ve yaratıcı düşünce, yaratıcılığın gelişimini engelleyen faktörler, yaratıcılığın gelişiminde yetişkinlerin ve eğitimcilerin rolü ve dramayla ilgili temel kavramlar, eğitimde drama konularında bilgi edineceksiniz. Edindiğiniz bu bilgileri erken çocukluk eğitiminde ve özel eğitimde uygulamalarda kullanabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyetle, uygun ortam sağlandığında drama ile ilgili temel kavramları bilecek, dramanın önemi, yararları ve eğitimde kullanılmasına yönelik bilgiler edinecek ve uygulama becerisi kazanacaksınız.

ARAŞTIRMA

- Erken çocukluk eğitim kurumları ve özel eğitim kurumları öğretmenleri ile görüşerek drama çalışmaları ile ilgili bilgi toplayınız.
- Elektronik ortamlardan ve ansiklopedilerden drama eğitiminde yetişkinlerin rolünü araştırınız. Edindiğiniz bilgileri sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. DRAMA

1.1. Tanımı ve Önemi

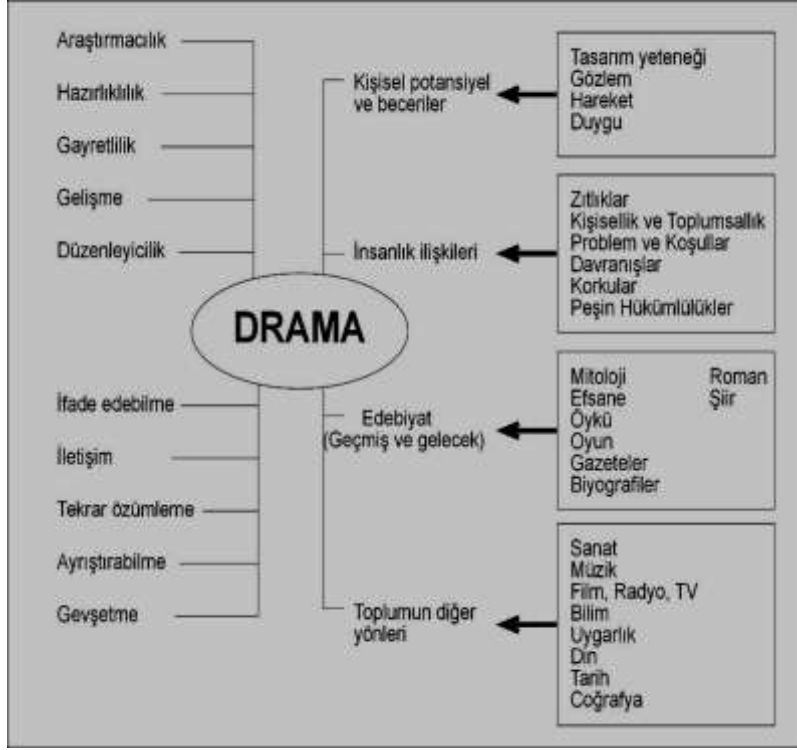
Eğitim öğretim yöntemi ve bireysel gelişimi desteklemek için bağımsız bir alan olarak kullanılan drama, en geniş anlamıyla “dramatik bir süreç hâline getirilmiş içeriğin katılımcılarla paylaşılması” olarak tanımlanabilir. Drama, düşünsel olanın eylemsel olana dönüşme sürecidir.

Drama, çocukların spontane oyunlarından yola çıkan, katılımcıların sanatsal duyarlılığını; kendisi, başka insanlar ve dünya hakkındaki bilincini artıran ve hayal gücünü geliştiren bir öğrenme aracıdır. Drama önceden yazılı bir metin olmadan katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, anıları ve bilgilerine dayalı oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlamalar şeklinde ifade edilmektedir. Başka bir ifadeyle drama, katılımcıların uyarıcı bir materyale vücutlarını ya da seslerini kullanarak cevap vermeleridir.

San, dramayı “doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanarak, bir grup çalışması içinde bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği süreçlerde anlamlandırılması ve canlandırılması(1996)” olarak tanımlamaktadır.

Drama, okul öncesi dönemden başlayarak, çocuğun yaratıcılığı ve yaşamla ilgili gerçek durumların yeniden yaratılmasında önemli bir rol oynar. Drama, oyunsu özelliği, yaratıcı edimlere ve yaratıcılık süreçlerine uygunluğu nedeniyle oyunun gücünü eğitimde kullanan bir alandır.

Drama, insanın sadece davranışlarıyla ilgili değildir. İnsanın toplumsal bir varlık olması onu, yaşamda yer alan birçok alanla karşı karşıya getirmektedir. Bu durum aşağıdaki tablo ile belirlenmiştir.

Tablo 1.1. Drama ve insanın davranışları

1.2. Dramanın Önemi

İnsan kişiliğinin temelini 0-6 yaş döneminde belirlediği, daha sonraki yıllarda bu gelişimin devam ettiği bilimsel olarak kabul edilmiş bir gerçektir.

Dramanın çocuk merkezli eğitim sisteminde çok önemli bir yeri vardır. Bu sistemde öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğrencilerin arkadaşları ile olan ilişkileri verilen eğitimin verimliliğini sağlar.

Drama, hedefin toplumda hoşgörülü, birbirini anlayan, demokratik insanlar yetiştirmek olduğu günümüzde, bu hedefe ulaşmada çok önemli bir yer tutar.

Dramanın her eğitim sisteminde ve kademesinde uygulanabilir bir etkinlik olması, önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Drama, aynı zamanda bir sanat formu olarak verdiği haz ve doyum açısından da çok önemlidir.

Yaratıcı drama; öğrenme yönüyle zihinsel, sosyal ve psikomotor yeteneklerle bütünleşmesi açısından da büyük önem taşır.

Her öğrenme sürecinde bulunan pek çok beceri yaratıcı dramaya katılım yoluyla elde edilir.

Yaratıcı dramada etkinlikler ve katılımcıların kazandırdığı değerlerle birlikte düşünüp hareket edilir. Bu yönüyle de drama, kişilerin duyu ve düşüncelerine değer verir.

Yaratıcı drama zihinsel becerilerin ve kişilik özelliklerinin geliştirilmesinde temel eğitim modeli olması yönüyle de önemlidir.

Dramanın en önemli yanlarından biri, bireyde hareket, duyu, dil, düşünce, iletişim ve duygunun sentezlenmesini sağlamasıdır. Bireyde empati kültürü oluşturmayı amaçlar. Dramanın en önemli değerlerinden birisi de duyarlılık eğitimi kazandırmasıdır.

Dramada gerçekleştirilen pek çok yaratıcı süreç vardır. Bu süreçler sonunda birey kendisinde saklı yetenekleri keşfeder, en verimli olduğu alanı seçer ve o alanda düşünen, zevkle çalışan, üreten, mutlu ve dengeli, kendine ve topluma yararlı, öz güveni gelişmiş, doğru ve sağlıklı kararlar alabilen, başkalarıyla birlikte çalışma alışkanlığı kazanmış, demokratik çağdaş insan hâline gelir.

Yaratıcı dramanın en önemli boyutlarından biri de insanlar arası karşılıklı davranışların öğrenilebilir ve öğretilebilirliği ile ilgilenen etkileşim eğitim biliminin temel konusu olan **toplumsallaşma**'dır. Oyunlardaki etkileşim ile toplumsal gerçeklere dayalı temel yapılar benzeştiği için drama, toplumsal gerçekleri en iyi şekilde anlatır.

1.3. Dramanın Özellikleri

- Drama Kahraman-Engel-Eylem şeklinde kurgulanır.
- Drama her zaman bir “şey” hakkında kurgulanır.
- Bir biçim ve içeriği vardır.
- Bir sanat disiplini vardır.
- Duygusal özelliğe sahiptir.
- Seyircisizdir.
- Birey, kendi dünyasını yaratarak duygularını form ve içeriği benimsemelidir.
- Herkes, kendi yaratmalarını birbirine anlatmalıdır.
- Dramada en önemli ve etkili özellik anlamak ve düşünmektir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinin erken çocukluk dönemindeki çocuklardan, orta hatta ileri yaşlara kadar olan katılımcıları vardır.
- Yaratıcı dramada ortalama yaşın 5-14 olması önemli özelliğidir.
- Yaratıcı drama oyununun bir çok özelliği vardır. Bunun yanında kendine özgü de özelliklere sahiptir.
- Uygun bir etkinlik alanı dramanın en büyük özelliğidir.
- Yaratıcı drama çalışmaları etkinlik planı hazırlanarak uygulanmalıdır.
- Yaratıcı dramada konu, amaç, materyal, düşsel ortam planda yer alır.

- Yaratıcı dramada süre kullanılarak ısınma, uyum, güven çalışmaları, doğaçlama oluşumları, değerlendirme ve rahatlama bölümleri bulunur.
- Drama müzik ve dansla birlikte kullanılabilir.

1.4. Dramanın Yararları

- Problemlere duyarlı olmayı sağlar.
- Fikir akıcılığı sağlar. Serbest düşünme becerisi kazandırır.
- Zihinsel uygulamalarda esneklik sağlar.
- Orijinal fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar. Yaratıcılık ve estetik gelişimlerini sağlar.
- Etkili zihinsel süreçlere sahip olmayı sağlar.
- Durumları belirleme kapasitesini ve dikkati artırır, yoğunlaşmayı sağlar.
- Deneyimlere açık olmayı sağlar.
- Hayal gücünü kullanmayı ve doğaçlamalarla anında eğitim sağlar.
- Bazı çocukların bastırıldığı rahatsız edici duyguların yaratıcı drama veya oyun sırasında ortaya çıkmasına yardım eder.
- Öğretmenin sosyal ve öğrenme problemlerini teşhis etmesine yardımcıdır.
- Programın her alanında her konunun öğretiminde kullanılır.
- Hem görsel hem de sunuşsal sanatlar için kullanılabilir.
- Kendini ve başkalarını anlama becerisini geliştirmeye yardımcıdır. İletişim becerilerine olumlu bir katkı sağlar.
- Kendine güven duyma, destekleme, karar verme becerisi kazandırır.
- Çocukların ahlaki değerleri keşfetmelerine olanak tanır.
- Beden dilini kullanmayı sağlar.
- Duygularının farkına varma ve duygularını ifade etmeyi sağlar.
- Çocukların arkadaşları ve öğretmenleriyle olumlu ilişkilerine olumlu katkılar sağlar.
- Çocuğun değerlendirme yapma becerisini geliştirir.
- Yaratıcı drama, bireyin bilinçlenmesi, toplumsal bir varlık olabilmesi konusunda geliştirici özelliğe sahiptir.
- Yaratıcı drama, eğitimde sınıf ortamında soyut ders konularının somut hâle getirilerek kavranmasını sağlar.
- Öğrencilere öğrenmeyi -kalıcı olabilmesi için- ilgi çekici hâle getirir.
- Dil gelişiminde; konuşurken kendine güven duymanın gelişmesi, kelime hazinesinin artması, fikirlerin ifade edilmesi, insanlarla ilişki kurma becerisinin kazanılması, farklı durumlarda farklı dilin kullanılması, tanımlama, tartışma ve değerlendirme becerisinin gelişmesi.

Resim 1.1 : Dramada hayal gücünü ve doğaçlama

1.5. Drama ile İlgili Temel Kavramlar

1.5.1. Drama Lideri

Lider, öğretmen, yönetici, yönlendirici ya da en çok kullanılan hâliyle drama lideri, süreci planlayan, uygulayan ve değerlendiren drama çalışmalarında katılımcılara rehberlik eden kişidir. Drama lideri, drama sürecinin en önemli öğelerinden birisidir. Çünkü bir grup çalışması içerisinde bireylerin bir yaşantıyı ya da bir olayı kendi deneyimlerini de işin içerisine katarak eylem ve edim durumlarında oynayarak canlandırılması ve anlamlandırılması, liderin hedefleri ve yöntemleriyle ortaya çıkmakta ve belirlenmektedir. Drama sürecinde ilk hızı kazandıran, sunan, değerlendiren ve uygulayan liderdir (Adıgüzel, 1994).

Liderin yeterlik belgesinin olması, çocuklarla oluşturulacak drama grubu çalışmalarında pedagojik eğitim almış kişiler olması gerekir. Drama liderinde bulunması gereken nitelikler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Lider, drama etkinliklerini planlarken katılımcıların gelişim özelliklerini, ilgi ve gereksinimlerini ve bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır.
- Lider, drama çalışmalarını katılımcıların yetenekleri doğrultusunda ve gelişen kapasitelerini artıracak şekilde hazırlamalıdır.
- Lider, katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissedebilecekleri ortam oluşturma, grubun güvenini kazanma, gereken durumlarda anında çözüm getirebilme becerilerine sahip olmalıdır.
- Grubun keşfetmesi ve gelişmesi, doğaçlamalar yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için rehberlik etmelidir.
- Katılımcıların eski bilgileriyle yeni bilgileri arasında bağ kurabilmeleri için yaratıcı eğitim ortamları hazırlamalıdır.
- Liderin katılımcılarla birlikte düşünmesi, drama çalışması sırasında ya da sonrasında belirlenen durumlar ya da roller hakkında katılımcıların düşüncelerini ve duygularını ifade etmesine yardımcı olması çok önemlidir.
- Katılımcılara, uygun uyarıcılar sağlayarak yaratıcılıklarının gelişimini olumlu yönde destekleyen ve yaratıcı düşünceye sevk eden sorular sormalıdır.

- Lider, drama sürecinde katılımcılara hazırlanmaları için süre vermeli, teşvik edici bir tutum içinde olmalı, katılımcıların kendi performanslarını gösterebilmeleri ve değerlendirme yapabilmeleri için zamanı iyi kullanmalıdır.
- Yeni durumlara kolay uyum sağlayabilmeli ve grubun kurduğu oyunun içeriğine müdahale etmemelidir.
- Lider, drama sürecinde iyi bir gözlemci olmalı ve gözlemlerinin sonuçlarını tutarlı bir şekilde yorumlayabilmelidir.
- Bilimsel bir yaklaşımla drama sürecini analiz etmeli, kendisi de role girerek drama çalışmalarının daha etkili olmasına katkı sağlamalıdır.
- Drama etkinliği sona erdiğinde, katılımcıların heyecanlarını üstlerinden atmaları için uygun rahatlama çalışmaları planlayabilmelidir.
- Lider, her bir katılımcıyı kendi bütünlüğü içinde ele alıp değerlendirmeli, katılımcıların bireysel ilgileri, gereksinimleri ve farklılıklarını kabullenmelidir.
- Drama lideri yaratıcı olmalıdır.
- Lider, esnek ve yeniliklere açık bir kişilikte olmalıdır.
- Lider, drama konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmalıdır.
- Lider, kendi değerleri olan, insana saygı duyan, dramayla ilgili bilgileri araştırmaya istekli, kendini yetiştirmede sorumluluk duyan bir birey olmalıdır.
- Lider, sanatsal duyarlılığı olan, tartışmaya hazır, kompleksleri ile başa çıkmış, ilkeli ilişkilerde başarılı, empati becerisi yüksek bireyler olmalıdır.
- Deneyimini paylaşarak, etkili sorular sorarak, varsayımlar ileri sürerek çocukları harekete geçiren bir kişiliğe sahip olmalıdır.
- Lider, drama yöntemini grup çalışmalarında uygulayabilme yetkinliğini kazanmış olmalıdır.

1.5.2. Drama Katılımcısı

Drama çalışmaları “gönüllülük” esasına dayanır. Bu nedenle öğrenci ya da çocuk yerine “katılımcı” kavramı kullanılmaktadır. Burada önemli olan çocukların gelişim özelliklerini dikkate alan çalışmalar planlamak ve bu planlarda gerekli durumlarda esnek olabilmektir. Çalışmaların hiçbir aşamasında katılımcılar zorlanmamalıdır. Yapmak ya da katılmak istemeyenlere zaman tanınmalıdır.

Katılımcılar, dramada farklı roller üstlenirler ve rollere ve temaya bağlı olarak kendi dramatize öykülerini oluştururlar. Drama sürecinde, lider tarafından beklenmedik bir anahtar “çatışma” ya da problem durumu sunulur. Katılımcılar belirli bir konuda uzman olmak zorunda değildirler ancak öyküden bir anlam çıkarırken belirli konularda deneyimler elde ederek öğrenirler. Dramanın çatışmaları çözümlenirken katılımcılar sürekli olarak doğaçlama yaparlar ve bu yolla grup üyeleri problemlere çözümler bulmaya yönlendirilir ve süreç içerisinde öğrenirler.

Drama çalışmalarına gönüllü katılan bireyler, drama sürecinde durumları, olayları ve ilişkileri keşfederek öğrenmektedirler. Katılımcılar gerçek dünyadaki bilgi ve deneyimlerini, dramada hayali bir dünya yaratmak için kullanmakta ve dramada tasarladıkları durumları ve rolleri tanımlarken olayları ve ilişkileri incelemeyi öğrenmektedirler.

Resim 1.2.: Drama ile eğitim

1.5.3. Oyun

Dramayı anlamak için etkili olan kavramlardan biri de oyundur. Çocuğun dünyasında ve çocukluk döneminde oyunun yeri çok büyüktür. Oyun, çocuğun duygularını, gördüklerini sınavdığı bir deney ve en iyi öğrenme ortamıdır. Bu nedenle dramanın temel yapısında oyun önemli bir yere sahiptir. Oyun güçlü bir haz alma kaynağıdır.

Oyun, çocuklarla iletişim kurmanın ve onların dünyasını paylaşmanın yollarından biridir. Çocuklar birlikte oynarken etkileşime girmektedirler. Bu da karşılaştıkları sorunlara kendi kendilerine çözüm yolları bulabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Oyun sırasında çocukların davranışlarında değişimler ve gelişmeler görülmekte en önemlisi de yaratıcılıkları gelişmektedir. Oyun, drama çalışmalarında daha çok ısınma aşamasında kullanılan ve kendi içinde sonsuz özellikleri olan bir tekniktir.

Resim1. 3: Oyun ve ısınma çalışmaları

1.5.4. Rol Oynama

Katılımcıların başka bir kimliğe, kişiliğe ya da canlı-cansız varlığa bürünerek onun olası duygu, düşünce ve davranışlarını anlayıp yansıtmaya ve oynamasına rol oynama denir. Rol oyununun temelinde empati becerisi vardır.

Rol oynama drama çalışmalarındaki iki temel teknikten biridir. Çalışma başladığı andan itibaren katılımcılar rol oynamaya başlar. Rol oynama grup etkinliği olmayıp bireysel olarak kullanılan bir tekniktir. Rol oynama, grubun değil bir katılımcının yaptığı etkinliktir. Rol oynamada tiyatrodaki olduğu gibi ideale ya da mükemmeye ulaşma çabası yoktur. Önemli olan katılımcıların rol oynayarak kendilerini ifade etmeleridir. Katılımcılar, kendilerini rollerinin yerine koyarak rolleri üzerinde kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmektedirler.

Drama çalışmalarında rol oynamada katılımcıların içten ve samimi oynaması özendirilmeye çalışılır. Bunu sağlamanın yollarında birisi de değerlendirme aşamasında rolü değil olayı değerlendirmektir. “Nasıl oynadın?” sorusu yerine “Neyi, nasıl anlattın?” sorusuna yanıt aramak, değerlendirme aşamasında yapılabilir. Dramada iyi ya da kötü oynamak yoktur. Bunun yerine kendini ifade, olaya olan farkındalık, yapılan doğaçlamayı ileri götürecektir eylem ve söz önemli olmaktadır.

Rol oynama; düşünce, durum, problem ve olayın bir grubun tümü tarafından ya da grup önünde gruptan seçilen belirli üyelerce dramatize edilmesi esasına dayanır. Grubun diğer üyeleri, yalnızca dinleme ve konuşma yerine oyunu izler ve konunun ayrıntısına inerler. Seyirci durumunda bulunanlar olayı sadece yaşarken, rol oynayanlar olayı hem yapar hem de yaşar. Rol oynama sırasında, grup aynı zamanda birbirini destekler, birbirini değerlendirir. Rol oynama, bu özelliği ile çocukların bir başkası gibi düşünüp hissedebilmesine ortam sağlar. Burada önemli olan “-mış gibi yapmak” kavramını benimsemektir. Böylelikle olayı bir bütün olarak düşünmek, canlandırılan durumu tüm fonksiyonlarıyla ele almak daha açıklayıcı olacaktır.

Rol oynama; insan ilişkilerinde, problemlerde, fikirlerde ya da kritik bir durumdaki bireylerin duygularını ve değerlerini ortaya koymak için kullanılır. Rol oynama; yaratıcılık ve hayal gücü boyutlarını da içine alır. Rol oynama tekniğinde katılımcıların öncelikle rahat olmaları ve kendilerini özgür hissetmeleri, yaratıcılık ve hayal güçlerini en üst seviyede kullanabilmeleri için oldukça önemlidir.

Rol oynama sayesinde katılımcılar, başkalarının kimliğine girerek onların nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu yaşama fırsatı elde etmektedir. Rol oynama ile katılımcılar değişik karakterler sergilerken değişik durumlarla yüz yüze gelme, çatışma yaşama, kızgınlık duyma ve problem çözümü gibi deneyimlerle duygusal kontrolü de öğrenirler. Rol oynama sadece problem durumların çözümüne değil, rol oynayanların insan davranışlarını değerlendirmelerine ve insan ilişkilerindeki problemleri kavramlarına da yardımcı olmaktadır. Rol oynama yöntemi ile günlük yaşamın canlandırılması, çocukların ileriki yaşamında karşılaşacağı sorunların çözümünde etkili olabilecek deneyimler kazanmalarını sağlar.

Çocuklar üstlendikleri rollerle konuşma, dinleme, yazma ve okuma dilini kullanırlar. Dili kullanmadaki zenginlik, dili soyutluktan kurtararak somut biçimde ifade edebilmeyi sağlar. Aynı zamanda bu rollerin üstlenilmesi sırasında öğrenenlerin yaşadığı çeşitli duygular, tutumlar, güdülenme düzeyleri gibi duygusal davranışlar da çocukların iç dünyalarının zenginleşmesi için önemli fırsatlar oluşturur.

Etkinlik sırasında katılımcılar, duygularını ifade ederler, duyguları öğrenirler, problemler hakkında konuşurlar, başkalarının bakış açılarını görebilirler, dilin işlevlerini ve kullanım şekillerini deneyebilirler. Rol oynama etkinliği katılımcılara hızla değişen dünyalarını algılama olanağı sağlamaktadır

Rol oynama etkinliklerine başlarken çocukların basmakalıp, yüzeysel karakterleri oynamalarından çok, farklı meslek gruplarından ve bu meslek grupları içinde de görevleri farklı olan insanlardan oluşmuş kişilerin toplum içindeki rollerini kavramaları çok önemlidir. Bu nedenle kişilerin mesleğiyle ilgili davranışlarından çok, kişilik özellikleri üzerinde durulmalıdır. Ele alınan konular, çocukların yaşantılarından seçilmelidir. Gerçekçi bir olay seçildikten sonra çocuklara tanımlanan rolleri almada gönüllü olup olmadıkları sorulmalıdır. Eğitmen, gönüllülerin yanında utangaç veya içedönük olanları da cesaretlendirip etkinliklere katılmalarını sağlamalıdır. Rol farklı şekillerde tanımlandıktan sonra, “Hangi rolü seçtin?”, “Neden?”, “En az istenilen rol hangisiydi?”, “Neden?”, “Roller kendini nasıl hissettirdi?”, “Gerçek durumlarda bireyler kendilerini nasıl hissederler?”, “Durumu düzeltmek için ne yapabilir?” gibi sorularla roller tartışılabilir.

Resim1. 4: Drama ve hayal gücünü

1.5.5. Doğaçlama

Herhangi bir yazılı metin olmaksızın belirli deneyimlerin içten geldiği biçimde canlandırılmasıdır. Doğaçlama, dramada bireysel ve grup yaratıcılığının en çok ortaya çıktığı çalışmadır. Bu çalışmalar kesin olarak belirlenmiş bir süreci daha az kapsar çünkü süreç, yazarak ya da kaydederek değil zihinde canlandırılarak yaşanır. Önceden ayrıntılar saptanmadığı için de özgün bir süreç olarak gerçekleşir. Diğer bir deyişle doğaçlamaların ana kaynağı bireyin kendi yaşantısıdır. Bu nedenle katılımcıların kendilerini rahatça ortaya koyabildikleri ve bireysel olarak keyif aldıkları bir aşamadır.

Bu etkinlik, okul öncesi dönem çocuklarının düşünsel ve sözel yaratıcılığını, bağımsız düşünebilmeyi, karar verme süreçlerini ve akıcı dil yeteneğini geliştirmelerinde yardımcı olmaktadır.

Doğaçlama çalışmalarında, çocuklar yetişkinlere göre daha fazla zorlanabilir. Çalışmada canlandırılacak durum ya da olay daha önceden bilinse de çocuklar arasındaki konuşmalar kolay gerçekleşmeyebilir. Bu nedenle, doğaçlamayı uygulamak çocuklara rol oynamaktan daha zor gelmektedir.

Doğaçlamaya, diğer bütün aşamalarda olduğu gibi çocukların yaş ve gelişim özellikleri göz önünde tutularak, kimi zaman bir konu ya da tema saptanarak başlanır kimi zaman da saptanan bir hedefe doğru belli aşamalar planlanarak devam edilir. Masal, öykü, şiir, tablo, fotoğraf, gazete haberi veya bir hayal durumundan yola çıkılarak canlandırma yapılabilir. Konunun ya da temanın seçilmesindeki ölçütler, grubun daha önce geçirdiği yaşantılara ve çalışma grubunun bu süreçte bulunma nedenine bağlı olarak değişebilir. Doğaçlama etkinlikleri için özellikle eğitimci, konularla ilgili kavramsal ön bilgiler için hazırlık yapmalıdır. Yapılacak doğaçlama etkinlikleri basit olmalı ve olay, konu, roller eğitimci tarafından çok iyi bir şekilde tanımlanmalıdır. Bunun için günlük yaşamda karşılaşılabilen belli bir durum ya da olaydan yola çıkılabilir. Çocukların katkıları ve önerileri doğrultusunda olumlu-olumsuz çeşitli çözüm yolları ortaya konabilir. Böylece, doğaçlama etkinliği çocuklara konuya çeşitli açılardan yaklaşma ve sosyal sorunları çözebilme yeteneği kazandırır.

Doğaçlama çalışmalarında, çocukların başkalarının konuşmalarını yanıtlayabilmek için dikkatle dinlemeleri gerekmektedir. Etkinlik süresince, hayal edilen durumda ve üstlenilen rolde karşısındakini dinlemeleri, çocukların gerçek hayattaki iletişimlerinde aktif dinleyiciler olmalarını sağlayacaktır.

Doğaçlama çalışmalarında çocuklar kendi diyaloglarını, hareketlerini ve ifadelerini oluşturmaktadırlar. Etkinlik sırasında çocukların kişisel bakış açısı ve deneyimleri etkileşim içindedir. Bu nedenle her bir çocuğun kendi bulduğu yöntem değerlidir. Çekingen ve utangaç çocuklar hata yapmaktan korkabilirler. Bunun için doğaçlama etkinliğine küçük katılımlarla başlanabilir. Çocuk, ancak hazır olduğunda ve istekli olduğunda etkinliğe katılabilir.

Doğaçlama çalışmalarında, sınıfta ya da grupta bulunanların problemlerini konu alan ve bu sorunları çözebilecek nitelikte roller ve oyunlar yaratılabilir. Sadece durumlar ve öyküler değil, nesnelere ve çeşitli malzemelerin kullanılmasıyla elde edilen yaratıcı sonuçlar da doğaçlamaların ortaya çıkmasına ya da teşvik edilmesine yardımcı olur. Etkinlik sırasında kullanılan ses efektleri, materyaller, kostümler fikirlerin oluşmasında ve hayal gücünün uyarılmasında etkilidir.

Resim1. 5: Drama ve doğaçlamalar

1.5.6. Pandomim

Olay, obje, duygu, düşünce ve yaşantıları söz kullanmadan hareketlerle (vücut dilini ve jestleri kullanarak) ifade etme sanatıdır. Dramaya başlamanın en iyi yolu olan pandomim, çocukların dikkatlerini vücut hareketlerine yoğunlaştırmaları açısından önemlidir. Pandomim yolu ile dramada canlandırılacak davranışlar, olaylar, nesnelere sınırsızdır. Pandomimde canlandırılacak durum ya da olayın çocuklar tarafından çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu nedenle, çocukların yaş ve gelişim özellikleri önemlidir. Pandomimde basitten zora doğru ilkesi göz önüne alınmalı, somut ve günlük yaşama dönük tema ve olayların seçilmesine özen gösterilmelidir. Önce basit canlandırmaları gerektiren durumlardan başlanmalı, gitgide daha karmaşık ve üzerinde daha iyi düşünülmesi gereken durumlara geçmelidir. Pandomim, çocukların deneyimlerini, algıladıklarını hatırlamalarını ve zihinsel olarak oluşan imajlarına biçim vermek üzere yoğunlaşmalarını gerektirir. Pandomim, çocukların hareketleri, nesnelere ve duygularını hatırlamasını sağlayarak algı becerilerini ve hayal gücünü geliştirmektedir. Bu beceriler pek çok öğrenme çalışması için gereklidir ve basit pandomimler aracılığıyla geliştirilebilir. Pandomim sırasında çocukların vücut dilini kullanma, gözlem ve dikkat, problem çözme, zihinde canlandırma, farkındalık düzeyi, kendini tanıma ve ifade etme becerileri gelişmektedir. Bedenlerine hakim olma, hareketlerdeki koordinasyon ve başarı, çocuğun öz benliğini güçlendirir.

Pandomimin süresi ve uygulama sıklığı, çocukların yaş ve gelişim düzeyleri ile yakından ilişkilidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için, 10-15 dakikalık çalışmalar uygun olabilir. Pandomimde çocuk sayısı 15-20 kişiden fazla olmamalıdır. Pandomim bireysel dikkat gerektirdiğinden etkinlikler sırasında sınıftaki her çocuğun katılımı sağlanmalıdır.

Okul öncesi çocuklar için karda yürüme ya da kumda yürüme gibi bilindik faaliyetleri pandomimle yapmak kolaydır. Daha ileri düzey pandomimlere, çocuğun bir ruh hâlini anlatması örnek olarak verilebilir. Daha sonra çocuklar, komik ayakkabı satıcısı, sakar pizzacı ya da balık tutamayan balıkçı gibi karakterleri ortaya koyabilirler. Pandomim; koşma, yürüme, zıplama gibi temel hareket çalışmaları (hazırlık), hayal gücünün kullanılması (bir nesne vermek), duyguların kullanılması, eylemler, duyguların kullanılması ve karakterlerin kullanılması şeklinde aşamalı olarak uygulanabilir.

Resim 1.6: Duygulara yönelik pandomim çalışması

1.5.7. Dramatizasyon

Dramatizasyon, yazılı olsun olmasın başı-ortası-sonu belli olan, bitmiş olan, katılımcının kendinden pek fazla bir şey katamayacağı bir öykü ya da durumun olduğu gibi, değişiklik yapılmadan aslına sadık kalınarak ve rol oynayarak canlandırılmasıdır.

Katılımcıların bildikleri öyküleri ya da yeni öyküleri veya başlarından geçen olayları hareketlerle ve sözlü ifadelerle canlandırmalarıdır. Rol oynama ile dramatizasyon iç içedir. Dramatizasyonda karakter sayısı (canlı-cansız), karakterler arasındaki ilişkiler ve diyaloglar daha fazladır. Bu çalışma hiçbir zaman bir piyes çalışması gibi kurallara bağlı değildir. Katılımcıların sözleri ezberleme, tekrar etme mecburiyetleri yoktur. Katılımcılar içlerinden geldiği gibi hatta bazen öyküyü istedikleri gibi değiştirerek oynayabilirler.

Dramatizasyon, katılımcıların kontrollü bir biçimde çevrelerinde gözledikleri veya başlarından geçen olayları ya da kaygılarını ve özlemlerini sözle ifade etmelerini sağlar. Katılımcıların hayal güçlerini sağlıklı bir biçimde geliştirmelerine yardımcı olur. Dramatizasyon sırasında kuklalar, başlıklar, maskeler, çocukların sanat etkinliklerinde yaptığı basit kukla ve maskeler, projeler, takılar, çeşitli aksesuarlar araç olarak kullanılabilir.

Lider; önceleri basit öyküler, şiir ya da tekerlemeleri canlandırmayla işe başlamalıdır. Katılımcıların yarattığı öyküleri de kullanmalıdır. Öykü ya da olayda geçen sözel ifadelerin, katılımcıların anlayabilecekleri sözcük ve deneyimlerden oluşmasına dikkat etmelidir. Canlandırılacak öykü ya da olayı anlatmalı, varsa resimlerini göstermelidir. Anlatımdan sonra karakterlere ve olayda geçen materyallere katılımcılarla birlikte karar vermelidir. Karakterlerin özelliklerini iyi tanımalı, tüm çocukların katılabilmesi için bol karakterli öyküler seçmeli, gerekirse eklemeler yapmalıdır. Yer verdiği cansız karakterlere hareket kazandırmalıdır. Örneğin; yerde yuvarlanan bir taş, yerde zıplayan bir top.

Katılımcılara rollerini dağıtırken tercih şansı tanımalı, istekli çocuklara öncelik vermelidir. Canlandırılacak olaya uygun fiziki ortamı düzenlemelidir. Zaman zaman lider değişik roller üstlenerek canlandırmaya katılmalıdır. Katılımcıların rollerini değiştirerek olayı tekrar canlandırmalarına fırsat vermelidir.

Dramatizasyon, katılımcılara belirli sınırlar getirir. Dramatizasyonda yaratıcılık diğer tekniklere göre daha sınırlıdır. Canlandırma bittikten sonra olay hakkında çocuklarla konuşmalıdır.

Resim1. 7: Drama ve dramatizasyon

Örnek çalışma: Liderlik yaparak, bilinen bir hikâyenin sınıf ortamında canlandırılmasını sağlayınız.

Etkinlik:

Resim1. 8 : Drama ve oyun

“Bana bak.” (liderin yaptığını yap)

Uygulama: Hareketli müzik eşliğinde serbest dans edilir. Öğretmen “Bana bak.” der ve grup onun gibi dans etmeye başlar. “Bana bak.” komutunu veren lider olur. Ara vermeden liderin hareketleri taklit edilerek dans etmeye devam edilir. “Bana bak.” komutunu kullananın taklit edilmesi şeklinde etkinlik sürdürülür.

Etkinlik:

Lideri Bul

Uygulama: grup içinden bir gönüllü seçilerek dışarı alınır. İçerideki grup çember oluşturur ve bir lider seçilir. Lider farklı hareketler yaparak yürür. Tüm grup lideri taklit ederek yürür. Ancak oyunun kuralı taklit edileni hissettirmemektir. Dışarıdaki öğrenci içeri alınarak lideri bulmaya çalışır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Sınıf ortamında hikâye tamamlamaya ilişkin aşağıda verilen etkinliği uygulayınız.

ORMANDAKİ AYI AİLESİ

Çok uzaklardaki bir ormanda yemyeşil ağaçların ve otların çevrelediği bir kulübe varmış. Bu kulübede bir baba ayı, bir anne ayı ve bir de yavru ayı yaşamış. Bir gün anne ayı: “Size harika yemekler hazırladım. İsterseniz bugün pikniğe çıkıp bu yiyeceklerimizi temiz havada yiyelim.” demiş. Baba ayı ve özellikle yavru ayı bu fikre çok sevinmişler. Hemen piknik malzemelerini hazırlayıp yola koyulmuşlar. Pikniğin sonunda ayı ailesi evlerine dönmüş. Kapıyı açıp içeri girmişler ki bir de ne görsünler. Hikâye bu kısımdan sonra kesilir. Sıra ile çocuklara hikâyenin bundan sonraki bölümde neler olabileceği sorularak en son çocuğa gelene kadar hikâye tamamlanır.

Daha sonra eğitimci fon kartonunu ve diğer materyalleri sınıfın ortasına getirir. Hikâyedekilerin resimleri çizilir. Figürler kesilir. Artık materyaller ve pastel boyalarla manzara resmi oluşturulur. Metal levhaya yerleştirilir. Çizilip kesilen figürlerin arkasına mıknatıs yerleştirilir. Hikâyeye hareket kazandırılır. Mıknatıslar yardımı ile hikâye hareketli şekilde anlatılır.

Malzemeler: Fon kartonları, mıknatıs, pastel boya, makas, tutkal, metal levha, artık materyal

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Sınıf ortamını düzenleyiniz.	➤ Sınıfın rahat hareket edebileceğiniz şekilde olmasına özen gösteriniz.
➤ Malzemelerinizi hazırlayınız.	➤ Malzemelerinizi kontrol ediniz.
➤ Sınıf ortamında hikâyeye ilişkin malzemeleri yerleştiriniz.	➤ Malzemelerinizi rahatça alıp kullanabileceğiniz şekilde uygun yere yerleştiriniz.
➤ Hikâyeyi planlayınız.	➤ Hikâyeyi dikkatli okuyunuz.
➤ Rollerinizi alınız.	➤ Eşit rol dağılımı yapınız.
➤ Rollere göre hikâyeyi canlandırınız.	➤ Hikâyeye sadık kalarak rollerinizi oynayınız.
➤ Figürleri çizerek kesiniz.	➤ Figürleri doğru biçimde çizin ve kesiniz.
➤ Fon kartonu üzerinde manzarayı oluşturunuz.	➤ Malzemeleri oluştururken artık malzemeleri ve pastel boyaları kullanınız.
➤ Metal levhaya yerleştiriniz.	➤ Fon kartonunu düzgün bir şekilde yerleştiriniz.
➤ Figürlere mıknatıs yapıştırınız.	➤ Figürlere uygun büyüklükte mıknatıs yapıştırınız.
➤ Figürleri levha üzerinde oynatınız.	➤ Figürleri hareketlendirerek hikâyeyi tekrar canlandırınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki özelliklerden hangisi lider özelliğidir?
A) Bireyler arası iletişimi sağlamak zorunda değildir
B) Çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar
C) Çocukların gruplaşmalarını engeller.
D) Lider sınırlarını bilir, etkinliklerini de sınırlandırır.
2. Eğitimde drama aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmez?
A) Eğitim öğretimde rol oynama, sorgulama, analiz, sentez yapma
B) Empati kurma, demokratik ortam oluşturma
C) Konu belirleme, belirlenen konuyu kurallarına göre öğrenme
D) Yaparak, yaşayarak öğrenme, yanlışlarını düzeltme
3. Dramanın toplumsal birey yetiştirmedeki önemini aşağıdaki ifadelerden hangisi anlatır?
A) Yetenekli, başarılı
B) Hoşgörülü, demokratik
C) Duygulu, düşünceli
D) Saygılı, duygulu
4. Dramanın kazandırdığı en önemli eğitimlerden biri aşağıdakilerden hangisidir?
A) Gerçekçilik eğitimi
B) Etkinlikler eğitimi
C) Duyarlılık eğitimi
D) Katılımcı eğitim
5. Aşağıdakilerden hangisi dramada gerçekleştirilen süreçler sonucunda oluşur?
A) Saklı yetenekleri keşfetme
B) Verimli olduğu alanı seçme
C) Bireysel çalışma alışkanlığı geliştirme
D) Zevkle çalışma ve üretme
6. Sanatsal forum olarak dramayı diğer etkinliklerden ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?
A) Seyircisizdir.
B) Bir sanat disiplini vardır.
C) Bir biçim ve içeriği vardır.
D) Duygusal özelliğe sahiptir.

7. Aşağıdakilerden hangi ifade dramanın tanımında kullanılan “DRAM” kelimesinin kökeninde vardır?
A) Duygu
B) Rol
C) Yapmak
D) Benzeşim
8. Tasarım yeteneği, gözlem, hareket, duygu dramada kişinin hangi yönünü ortaya koyar?
A) Kendini ifade edebilme
B) İnsanlık
C) Gayretlilik
D) Kişisel potansiyel ve beceriler
9. Aşağıdakilerden hangisi pandomimle ilgili doğru bir ifadedir?
A) Pandomimde çocuk sayısı 15-20’den fazla olmamalıdır.
B) Pandomimde okul öncesi dönemdeki çocuklar için 50-60 dakikalık çalışmalar uygundur.
C) Pandomimde zordan kolaya doğru ilkesi göz önüne alınmalıdır.
D) Olay duygu, düşünce ve yaşantıları söz kullanarak anlatma sanatıdır.
10. Aşağıdakilerden hangisi dramada bireysel ve grup yaratıcılığının en çok ortaya çıktığı çalışmalardır?
A) Rol oynama
B) Doğaçlama
C) Pandomim
D) Dramatizasyon

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyetle, uygun ortam sağlandığında drama çalışmalarında kullanılacak araç gereçleri etkinliğe uygun seçerek hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Farklı eğitim ortamlarını gözlemleyerek ortam özelliklerini belirleyiniz.
- Edindiğiniz bilgileri sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Farklı eğitim ortamlarını inceleyerek dramada kullanılan araç, gereç, kostüm, aksesuar, maske, kukla gibi malzemeleri inceleyiniz, fotoğraflarını çekerek dosyalayınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. DRAMADA EĞİTİM ORTAMI

2.1. Fiziki Ortamın Tespiti

Drama çalışmalarının yapılacağı ortamda ses yalıtımının olması dışarıdan gelecek gürültülerin dikkati dağıtmasını engelleyeceği gibi drama çalışmalarında oluşan sesin dışarı gitmesini de engelleyecektir. Düşmelere ve kazalara neden olabileceği ve rahat hareket etmeyi engelleyeceğinden zeminin kaygan olmamasına dikkat edilmelidir. Zeminin halı ya da parke olması tercih edilir. Drama çalışma ortamı, katılımcı sayısı göz önünde bulundurularak uygun genişlikte olmalıdır(Dramada uygun olan 10–12 kişilik grupların oluşturulmasıdır.). Aynı zamanda ortamın genişliği çalışmanın verimliliğini artırır.

2.2. Fiziki Ortamın Donanımı

2.2.1. Erken Çocukluk Eğitim Kurumlarında Donanım

- Drama materyalleri olarak çeşitli giyisiler, eşarplar, aksesuarlar (şapka, eldiven, vb.)
- Sanat materyalleri: Çeşitli renk, boyut ve kalınlıkta kâğıtlar, makaslar, pastel boya, parmak boyası, sulu boya ve fırçalar, kalemler, yapıştırıcılar, bantlar, lastik stampalar, kil, tuz seramiği ve kullanmada yararlanan plastik bıçaklar ve kalıplardır.
- Yapı oyuncakları: Büyük-küçük legolar, silikon ve küçük bloklar, oyuncak vida, çekiç, çivi, yapı malzemeleri, tahta bloklardır.

- Kitaplar, CD, DVD, TV, bilgisayar: farklı yaş gruplarına uygun resimli hikâye kitapları, dergiler, CD çalar, albümler.
- Masa oyuncakları: eşleştirmeli oyuncaklar, bulmacalar, puzzlelar, dominolar
- Fen ve doğa materyalleri: deney kapları, kum havuzu, kova, kürek, pipet kaşık, büyüteç, fener, mıknatıs, farklı organik taşlar, fosiller, tohum, saksı, toprak, farklı yemler ve evcil hayvanlar
- Müzik köşesinde ritim aletleri, müzik aletleri, CD çalar ve CD'ler

Resim 2.1: Yaratıcı drama ve ilgi köşeleri

Örnek Çalışma: Sınıf ortamında erken çocukluk eğitim kurumlarında bulunan ilgi köşeleri gibi yaratıcı drama ortamı oluşturacak şekilde bir köşe düzenleyiniz.

2.2.2. Drama Salonlarında Donanım

- Etkinlik yapılacak ortam ses yalıtımlı olmalıdır. Etkinlik yapılacak ortamda masa ve sandalyeler taşınabilir olmalıdır.
- Etkinlik yapılacak ortam yeterince ısıtılmış ve ısı yalıtımlı olmalıdır.
- Etkinlikler özel drama salonları, sınıf, çim alanlar, parklar, gezi yapılacak herhangi bir ortamda yapılabilir.
- Etkinlik yapılacak ortamda tehlikeli durumlara karşı gerekli önlemler alınmalıdır.
- Etkinlik yapılacak ortamlar ses ve ışık sistemleriyle donatılmalıdır.
- Etkinlik yapılacak ortamlarda bulunan ses ve ışık sistemlerinin bakım ve onarımından sorumlu bir teknik eleman bulunmalıdır.

2.2.3. Drama Çalışmalarında Kullanılan Araç Gereçler

Dramada temel araç katılımcının kendisidir. Drama oyunları başka hiçbir araca ihtiyaç duyulmaksızın yapılabilir ancak yaratıcı drama çalışmalarında, çalışmayı daha zengin ve eğlenceli bir hâle getirmek, konsantrasyonu sağlamak için materyal kullanımı gerekebilir. Ancak gereksiz ve fazla miktarda malzeme kullanımı, temayı ve karakterleri yok edeceğinden kullanıma gerektiği kadar özen gösterilmelidir.

Drama gereçleri, role girmeyi kolaylaştırmak veya ortamı düşsel olarak değiştirmek amacıyla kullanılır. Drama etkinliklerini düzenlerken bulundurulmasında yarar olan bazı araç gereçler şunlardır:

2.2.3.1. Müzik Araçları

Drama etkinliklerinde müzik çok önemli yer tutar.

Klasik, romantik, rock, new age vb. müzik türlerini içeren kaset ve CD'ler.

Efekt ses kayıtları: İnsan, hayvan, doğa olayları, araç sesleri vb.

Ritim araçları: Ksilofon, metalofon, marakas, çelik üçgen, zilli tef, derili tef, tır tır, zil, parmak zili, trampet, gong, rüzgar çanı, tahta kaşıklar, çeşitli yöresel çalgılar

Müzik araçları: Keman, gitar, üflemeli çalgılar vb.

Müziğin çağrışımlarıyla bir oyun oluşturulabilir ve yaratıcı dans etkinliği yapılabilir. Oyun sırasında bir müzik yaratılabilir, müzik kasetlerinden uygun bölümler bir araya getirilerek oyuna göre bir kurgu yapılabilir.

Katılımcının karakter portresine ve etkinliğin özelliğine göre müzik seçilmeli ve teknik donanımla desteklenmelidir. Örneğin; duygusal durumlarda klasik veya romantik, heyecan varsa hızlı ritimli, coşku varsa ritmik, koro sesleri içeren müzikler seçilebilir.

Resim 2.2: Müzik araçları ile bir oyun oluşturma

2.2.3.2. Maskeler

Canlandırılacak oyunun özelliğine göre maskeler hazırlanabilir. Maskeler tüm yüzü kaplayabileceği gibi sadece göz maskesi olarak da yapılabilir. Hayvan maskeleri, çeşitli karakterlere ait maskeler, cadı, melek, şeytan vb. maskelerle canlandırmalar yapılır. Bunun dışında maskelerden yola çıkılarak yeni oyunlar oluşturulabilir. Maskeler, role girmeyi kolaylaştırır. Duygu ve düşünceler maskenin arkasından daha kolay ifade edilebilir.

Maskelerle drama etkinliği, çocuklar için hazırlandığında maskelerin çok korkutucu olmamasına özen gösterilmelidir.

Maske hazırlama, aktivitenin bir parçası olarak kullanılabilceği gibi aktivite öncesinde animatör tarafından hazırlanarak da aktivitelerde kullanılabilir.

Maske hazırlamada çeşitli malzemeler kullanılır. Özellikle çeşitli kâğıtlar, kartonlar, kumaş parçaları en kolay maske hazırlanabilecek malzemelerdir. Çeşitli iplikler, kumaş parçaları, çeşitli kâğıtlar, rafya ve benzerleri de süsleme malzemesi olarak kullanılabilir.

Maskenin kalıbı hazırlandıktan sonra süslenerek istenilen karakter oluşturulabilir. Aynı maske kalıbı farklı şekillerde süslenerek farklı karakterler oluşturulabilir.

Maske hazırlamada şu işlem basamakları takip edilir:

- Karakteri tespit etme
- Model tespiti
- Kalıp hazırlama
- Malzeme tespiti
- Malzemeleri hazırlama
- Kalıbı kâğıt ya da kumaşın tersine yerleştirme
- Modeli kesme
- Süslemeleri yapma
- Lastik takılacak yeri tespit etme
- Lastikleri takma
- Maskenin genel kontrolünü yapma

Örnek çalışma

Sınıfta ya da evde maske hazırlama uygulamaları yapınız.

Maske kullanılarak yapılacak çalışma örneği:

Çeşitli hayvan maskeleri katılımcılara takılır. Bunu yaparken katılımcı, taktığı maskenin hangi hayvana ait olduğunu bilmemelidir. Katılımcı, çeşitli seslerle yürüyüş öykünmeleri yapar. Öykünmeler maskeye uygunsa seyirciler ellerini hızla çırpırlar. Uygun değilse tepki vermezler. Bu tepkilere göre katılımcı, hangi hayvan maskesini taktığını bulmaya çalışır (Hayvan maskesi yerine tanınmış sporcu, sanatçı, vb. maskeler de kullanılabilir).

2.2.3.3. Kuklalar

Dramatik etkinliklerde kullanılacak araçlardan biridir. Kuklalar eski çağlardan beri dünyanın bütün bölgelerinde kullanılmıştır.

Kukla ile canlandırmalar, çocuk kulübünde daha çok kullanılır. Yetişkinler için hazırlanan canlandırmalarda ise fazla yer almaz. En çok kullanılan, gölge kuklası (özellikle Hacivat ve Karagöz) gösterileridir. Bunun dışında, katılımcılar kukla olur, canlandırmalar bunun üzerine kurulur.

2.2.3.4. Kostüm ve Aksesuarlar

Canlandırılacak karakterlerin benimsenmesinde kostüm ve aksesuarlar önemlidir. Bunlar, uygulanan etkinliği daha ilgi çekici hâle getirir ve role daha iyi hazırlanılmasını sağlar.

Çeşitli hayvan kostümleri, hazırlanan oyuna ait kostüm ve aksesuarlar, palyaço kıyafeti, farklı kültürlere ait kıyafetler, sebze ve meyve kostümleri, başlık, kuyruk, şapka, kemer vb. araçlar etkinliklerde kullanılabilir.

Dekora ve kıyafete uygun aksesuar hazırlanmalıdır. Yılbaşı eğlencesinde çam ağacı süslenirken çanlar, kar spreyleri, konfetiler kullanılır. Sütun aksesuarı olarak parlak kumaşlar, lameler, kurdeleler kullanılabilir.

Kıyafetlere uygun aksesuarlar vardır. Başlık, takı, şal, fular, çanta, çorap, ayakkabı, baston, gözlük, eldiven, şemsiye vb. Kızılderili kostümü; tüy başlık, ok ve yay ile tamamlanabilir.

Çeşitli karakterlere uygun aksesuarlar da kullanılmalıdır: Saç, sakal, bıyık, kaş, peruk, farklı ve ilginç tasarımda burun, kulak vb.

Örnek çalışma: Katılımcılar iki gruba ayrılır. Her gruba korsan kostümleri dağıtılır. Yüzler boyanır. Lider, hazine avına çıkacaklarını söyler. Her grup kendisine bir isim bulur. Gruplara haritalar dağıtılır. Katılımcılar haritalardaki ipuçlarından yararlanarak hazineyi bulmaya çalışırlar. İlk bulan grup birinci olur, diğer gruba komik cezalar verilir.

2.2.3.5. Diğerleri

Yukarıda belirtilen araç gereçler dışında, drama etkinliklerinde kullanılacak farklı araç gereçler de vardır. Drama çalışmalarında her nesne, sahip olduğu işlevin dışında başka birçok işlev için de kullanılabilir. Bunlar; imgesel düşünmeyi, canlandırma zenginliğini sağlar.

Araç gereçler, drama çalışmalarında bazen çalışmanın ana konusu, bazen de yardımcı ögesi olarak kullanılır.

Müzik, kukla, maske, kostüm ve aksesuarlar yanında; çanta, şal, fular, kumaş parçaları, örtüler, çeşitli resimler, albümler, boyalar, gazete ve edebî yazılar, süs eşyaları vb. drama etkinliklerinde kullanılabilir.

Örnek çalışma: Lider, ortaya bir nesne koyar ve katılımcıların bu nesneyi değişik amaçlarla kullanmalarını ister. Bu nesne; bir şal, bir tabak, bir askı, bir kutu vb. olabilir.

Örnek obje: Bir kutu (Örnek oluşumlar: Kameraman, kamera olarak kullanır film çeker; simitçi tabure olarak kullanır; anne, bebek yatağı olarak kullanır, bebeğini uyutur; yağmura yakalanan yaşlı teyze, şemsiye olarak kullanır vb.)

Resim2.3.Drama ve maskeler

UYGULAMA FAALİYETİ

Konu: Vücudumuz

Alt konu: Yüzümüzdeki organlar

Materyal: Fon kartonu gazlı boya kalemleri, makas, Amerikan fermuarı

Ortam: Erken Çocukluk Eğitim Kurumunda sınıf

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fon kartonuna bir baş şekli çiziniz.	➤ Fon kartonuna baş şeklini çizerken vücudumuzun oranını göz önünde bulundurarak uygun boyutta çiziniz.
➤ Fon kartonuna çizdiğiniz baş şeklini kesiniz.	➤ Fon kartondan baş şeklini çizginin üzerinden giderek kesiniz.
➤ Farklı renklerde fon kartonlarına gözler, kulaklar, burun ve ağız şekillerini çiziniz.	➤ Farklı renklerde fon kartonuna çift hâlinde; kulak, göz tek olarak; burun, ağız şekillerini çiziniz.
➤ Farklı renklerde fon kartonuna çizdiğiniz yüz organları şekillerini kesiniz.	➤ Farklı renklerde fon kartonuna çift hâlinde çizdiğiniz göz kulak ve tek olarak çizilen burun ağız şekillerini kesiniz.
➤ Farklı renklerde fon kartonuna çizdiğiniz baş şeklini pazen tahtaya Amerikan fermuarı ile tutturunuz.	➤ Şekle uygun büyüklükte Amerikan fermuarı kesip yapıştırınız.
➤ Kesilen yüz organlarını çocuklara sırayla vererek doğru yerlere koymalarını isteyiniz.	➤ Çocukları gruplayınız, yönergelerini veriniz.
➤ Doğru yere koyanları ödüllendiriniz.	➤ Doğru yerlere koyanları yıldız, rozet vb. ile ödüllendiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Drama materyalleri olarak çeşitli giysiler, eşarplar, aksesuarlar kullanılabilir.
2. () Yapı oyuncakları drama çalışmaları için uygun materyaller değildir.
3. () Drama çalışmalarında kullanılan salon duvarları ısı ve ses yalıtımı yapılmalıdır.
4. () Drama gereçleri, düşsel ortam oluşturmaya yardımcı materyallerdir.
5. () Drama çalışmaları materyalsiz yapılamaz.
6. () Drama çalışmalarında müzik çağrışımları kullanılmaz.
7. () Canlandırılacak oyunun çerçevesine uygun maske kullanılabilir.
8. () Fazla miktarda malzeme kullanımı temayı ve karakterleri yok edebilir.
9. () Her drama çalışmasında her karaktere uygun kostüm hazırlanmalıdır.
10. () Eşarp ve şapka her drama çalışmasında kullanılması zorunlu materyallerdir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme” ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi yaratıcı bireylerde görülmeyen bir özelliktir?
A) Duyarlılık
B) Esneklik
C) Özgünlük
D) Alışılmış düşünce
2. Aşağıdakilerden hangisi yaratıcı düşünceye uygun bir ifadedir?
A) Yaratıcı düşünce, doğuştan gelen bir özelliktir.
B) Yaratıcı düşünce, alışkanlıklarla oluşan düşünce biçimidir.
C) Yaratıcı düşünceye sahip kişiler ellerindeki bilgileri kullanırlar.
D) Yaratıcı düşünce, yalnız sanat ve müzik alanlarında kullanılır.
3. Aşağıdakilerden hangisi eğitimde drama ile ilgili yanlış bir ifadedir?
A) Çocuk drama ile öğrenmeye açık hâle gelir.
B) Birlikte oynanan oyunlarla “Biz” kavramı oluşturur.
C) Bireysel drama çalışmaları çocuğun yaratıcılığını artırır.
D) Yaşayarak öğrenilenler, öğrenciyi ilerideki hayata hazırlar.
4. Aşağıdakilerden hangisi drama ile ilgili doğru tanımdır?
A) Drama, etkileşimi anlatan bir terimdir.
B) Drama, eylemsel sahne oyunudur.
C) Drama, tasarımların eyleme dönüştüğü insani faaliyete denir.
D) Drama, tasarım oluşturmaktır.
5. Aşağıdakilerden hangisi dramada insan ilişkilerinde karşılaşılan durum değildir?
A) Zıtlıklar
B) Problem ve koşullar
C) Korkular
D) Uygarlık
6. Aşağıdakilerden hangisi eğitimde dramayla ilgili doğru anlatımdır?
A) Eğitimde drama, aynı zamanda karakter eğitimidir.
B) Eğitimde dramada, eğitimciler önce rol yapmalıdır.
C) Eğitimde drama çalışmalarında öğrenciler, yapaylığı kabul eder ve uygular.
D) Eğitimciler, drama çalışmalarında kendi rollerini çocuklara dağıtmalıdır.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

7. () Dramatizasyonda karakter sayısı (canlı-cansız) karakterler arasındaki ilişki ve diyologlar fazladır.
8. () Dramanın bir sanat disiplini vardır.
9. () Drama her eğitim sisteminde ve kademesinde uygulanabilir.
10. () Oyun, drama çalışmalarında daha çok ısınma aşamasında kullanılan ve kendi içinde sonsuz özellikleri olan bir tekniktir.
11. () Drama serbest düşünme becerisini kontrol etmeyi sağlar.
12. () Oyun, özgür bir eylemdir.
13. () Doğaçlama çalışmalarında, çocuklar öğretmenin söylediği diyolog ,hareket ve ifadeleri uygularlar.
14. () Çocuklarla iletişim kurmanın yollarından biri de oyundur.
15. () Dramatizasyon, başı sonu belli olmayan öykü ya da durumun aslına sadık kalınması gerekmeyen canlandırmalardır.
16. () Drama Yunancada insanın kendi kendisini açıklamak isteğidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	B
4	A
5	C
6	D
7	B
8	B
9	C
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	C
3	B
4	C
5	C
6	A
7	C
8	D
9	C
10	A
11	Doğru
12	Yanlış
13	Doğru
14	Doğru
15	Yanlış
16	Yanlış
17	Doğru
18	Doğru
19	Yanlış
20	Yanlış

MODÜL DEĞERLENDİRMEİNİN CEVAP ANHTARI

1	D
2	A
3	C
4	C
5	D
6	A
7	Doğru
8	Doğru
9	Doğru
10	Doğru
11	Yanlış
12	Doğru
13	Yanlış
14	Doğru
15	Yanlış
16	Yanlış

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL Ömer, **Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi**, Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1993.
- ADIGÜZEL Ömer, **Yaratıcı Drama Gösterisine İlişkin Açıklama**. Eğitsel Erken Olarak Güzel Sanatlar; Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, 20-22 Ekim 1992, Türk Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi 8, Ankara, 1995.
- ARGUN Yasemin, **Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitimi**, Anı yayıncılık, Ankara , 2004.
- ÇALIŞLAR Aziz, **Tiyatronun ABC'si**, Simavi Yayınları, İstanbul, 1993.
- DÖKMEN Üstün, **İletişim Çalışmaları ve Empati**, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1998.
- MORGÜL M, **Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren**. Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995.
- NUTKU Özdemir, **Oyun, Çocuk, Tiyatro**, Özgür Yayınları İstanbul, 1998.
- OĞUZKAN Şükran, **Anaokullarında Yaratıcı Dramatizasyon Uygulamaları**, Ya-Pa Yayınları, Ankara,1986.
- OKVURAN Ayşe, **Drama Eğitim Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Türkiye 1**, Drama Liderler Buluşması, 13-14 Kasım, Fersa Matbaacılık, 1999.
- OKVURAN Ayşe, **Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar**, Doktora Tezi (basılmamış), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000.
- OKVURAN Ayşe, **Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993.
- ÖMEROĞLU Turan, E Yaşar, **Okulöncesi Eğitimde Drama Uygulamaları**, Gazi Üniversitesi Anaokulu / Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, Rehber Kitaplar Dizisi, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1999.
- SAN İnci, **Yaratıcılık, İki Düşünce Biçimi ve Çocuğun Yaratıcı Eğitimi**. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 12(1-4), Ankara, 1979.
- SAN İnci, **Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro**, A. Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, 1-2, 1986.
- SAN İnci, **Sanatta Yaratıcılık., Oyun, Drama**, TED Yaratıcılık ve Eğitim TED Yayınları. Eğitim Dizisi No: 17, Ankara, 1995.

-
- **SAN İnci, Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin** ; Eğitsel Yaratıcı Drama, Yeni Türkiye Dergisi 2(7), 1996.
 - ÜSTÜNDAĞ Tülay, **Gündüz Eğitiminde Dramanın Yeri**, Yaşadıkça Eğitim 37, 1994.
 - ÜSTÜNDAĞ Tülay, **Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü**, Pegem Yayınları, Ankara, 2000.
 - GEÇTAN Engin, **Psikanaliz ve Sonrası**, Hür Yayın A.Ş, İstanbul, 1981.
 - OĞUZKAN Ferhan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, TDK Yayını, Ankara.
 - ÖZYÜREK Leyla, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara, 1983.
 - SAN İnci, **Sanat ve Eğitim**, AÜ Eğitim Bil. Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi, Teksir No: 5, 1981.
 - **TDK Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.